การศึกษาเพลงรำโทนของชาวไทยทรงดำ หมู่บ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

A STUDY OF THE RAM THONE SONGS OF THE THAI XONG DAM COMMUNITY IN TALAT KHWAI VILLAGE, CHOMBUENG DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

ศุภณัฐ รัตนะนิล[*] ณรงค์ชัย ปิฎกรัชต์[**] และณัฐชยา นัจจนาวากุล[***]

SUPANAT RATTANANEL NARONGCHAI PIDOKRAJT AND NACHAYA NATCHANAWAKUL

(Received: March 18, 2026; Revised: April 1, 2026; Accepted: May 28, 2026)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญามหาบัณฑิตเรื่อง “โครงสร้างและองค์ประกอบทางดนตรีเพลงรำโทนในวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างและองค์ประกอบทางดนตรีของเพลงรำโทน ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่ตั้งถิ่นฐานของชาวไทยทรงดำ หมู่ 5 หมู่บ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลและเรียบเรียงด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้เข้าร่วมการวิจัยแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยนำข้อมูลมาแยกแยะประเด็นการศึกษา ใช้ทฤษฎีดนตรีสากลในการวิเคราะห์โครงสร้างและองค์ประกอบทางดนตรีด้านต่าง ๆ

ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างของเพลงรำโทนมีลักษณะเป็นเพลงท่อนเดียวเป็นส่วนมาก มีวลีทั้งหมดประมาณ 4 – 6 วลี ส่วนเพลงรำโทนที่มีหลายท่อน สามารถแบ่งท่อนเพลงออกมาได้ทั้งหมด 4 ท่อน มีวลีทั้งหมดประมาณ 6 – 9 วลี ในส่วนขององค์ประกอบทางดนตรีด้านรูปแบบนั้น ส่วนใหญ่เป็นเพลงรูปแบบท่อนเดียว ส่วนเพลง

[*]นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
Master of Arts student, Program in Music, College of Music, Mahidol University

[**]สาขาวิชาดนตรีวิทยา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
Musicology Department, College of Music, Mahidol University

[***]สาขาวิชาดนตรีไทยและดนตรีตะวันออก วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
Thai and Oriental Music Department, College of Music, Mahidol University

ที่เป็นเพลงรูปแบบหลายท่อน คือ 4 ท่อน ในส่วนขององค์ประกอบทางดนตรีด้านทำนองนั้น ใช้บันไดเสียงแตกต่างกันในแต่ละเพลง ช่วงเสียงของเพลงอยู่ประมาณ C#4 – G#5 ส่วนมากเคลื่อนที่ในลักษณะข้ามขั้นขึ้นหรือลงเป็นคู่ 2 เมเจอร์ และคู่ 3 ไมเนอร์ ถัดมา คือ คู่ 1 เพอร์เฟกต์หรือการซ้ำโน้ตเสียง ในส่วนขององค์ประกอบทางดนตรีด้านจังหวะ กระสวนจังหวะในหลายจุดนั้นมีลักษณะกระสวนจังหวะที่ซ้ำ จังหวะของเครื่องดนตรีนั้น ทุกเพลงมีลักษณะจังหวะที่คง ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงจังหวะจนจบเพลง ยกเว้นเพลง “ยามราตรี” ที่มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการตีกลอง อัตราความเร็วของเพลงรำโทน ส่วนใหญ่อยู่ที่ 71 – 77 BPM ในส่วนของคำร้องนั้น มีลักษณะการร้องแบบธรรมดาเป็น ส่วนมากและใช้การร้องเอื้อนเป็นบางช่วง ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองและคำร้องมีลักษณะ การใช้ 1 พยางค์ต่อ 1 ตัวโน้ตเป็นส่วนมาก การสัมผัสของคำร้องนั้นมีทั้งการสัมผัสในวลี และการสัมผัสระหว่างวลี

คำสำคัญ: ไทยทรงดำ, บ้านตลาดควาย, เพลงรำโทน, องค์ประกอบทางดนตรี

Abstract

This research article is part of a master's thesis entitled “The Structure and Musical Elements of The Ram Thone in the Culture of the Thai Xong Dam People, Chombueng District, Ratchaburi Province, Thailand” The study aimed to examine the structure and musical elements of Ram Thone songs. The research site was designated as the Thai Xong Dam settlement located in Village No. 5, Talat Khwai Village, Chombueng District, Ratchaburi Province. This study employed a qualitative research methodology, with data collected and presented through descriptive analysis. Participants were selected using purposive sampling. The research instruments consisted of in-depth interviews, participant observation, and non-participant observation. Data were analyzed descriptively in accordance with the research objectives. The collected data were categorized into relevant themes, and principles of Western music theory were applied to analyze various aspects of the songs’ structure and musical elements.

The research findings indicate that the structure of Ram Thone songs is mostly single-section, containing approximately 4-6 phrases. Multi-section songs can be divided into 4 sections, with approximately 6-9 phrases. In terms of musical form, most songs are single-section, while multi-section songs typically have 4 sections. In terms of melodic elements, different scales are used in each song. The vocal range of the songs extended approximately from

C♯4 to G♯5. Melodic movement was predominantly characterized by ascending or descending intervals of a major second and a minor third, followed by perfect unisons (repeated notes). Concerning rhythm, recurring rhythmic patterns appeared throughout many parts of the songs. The instrumental accompaniment maintained a steady rhythmic pattern throughout each song, with no tempo changes, except for the song “Yam Ratri” (Nighttime), which featured variations in drumming patterns. The tempo of most Ram Thon songs ranged between 71 and 77 beats per minute (BPM). The lyrics were generally performed in a straightforward singing style, with melismatic ornamentation occurring in certain passages. The relationship between melody and lyrics was predominantly syllabic, with one syllable corresponding to one note. The rhyming schemes in the lyrics include both in-phrase rhymes and inter-phrase rhymes.

Keywords: Thai Xong Dam, Talat Khwai Village, Ram Thone, Musical Elements

บทนำ

ชาวไทยทรงดำ มีถิ่นกำเนิดเดิมอยู่ ณ ดินแดนสิบสองจุไท บริเวณรอยต่อระหว่างประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศเวียดนาม และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ต่อมาชาวไทยทรงดำได้ย้ายถิ่นฐานจากดินแดนสิบสองจุไทเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยเนื่องจากเหตุผลทางการปกครอง เมื่อถึงช่วงปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และต้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ชาวไทยทรงดำหลายกลุ่มได้มีการย้ายถิ่นฐานเดิมจากจังหวัดเพชรบุรีไปตั้งถิ่นฐานตามที่ต่าง ๆ ปัจจุบันชาวไทยทรงดำได้กระจายอยู่ในพื้นที่หลายจังหวัด เช่น ราชบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี พิจิตร พิษณุโลก กาญจนบุรี ลพบุรี สระบุรี ชุมพร สุราษฎร์ธานี (อภิชาต ภัทรธรรม, 2559, น. 90)

พื้นที่จังหวัดราชบุรี เป็นพื้นที่ซึ่งชาวไทยทรงดำหลายกลุ่มได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ในหลายพื้นที่ เช่น บ้านดอนคลัง บ้านบัวงาม บ้านโคกตับเป็ด อำเภอดำเนินสะดวก บ้านดอนคา บ้านตากแดด บ้านดอนพรหม อำเภอบางแพ บ้านภูเขาทอง อำเภอปากท่อ บ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง (น้ำทิพย์ ภูธนชัย, 2550, น. 4) การละเล่นดั้งเดิมของชาติพันธุ์ไทยทรงดำ คือ “อิ้นกอนฟ้อนแคน” การละเล่นที่ผู้ชายชาวไทยทรงดำจากหมู่บ้านอื่นมาชวนผู้หญิงชาวไทยทรงดำเล่นโยนลูกช่วงและรำแคน แต่หมู่บ้านตลาดควายนั้นไม่มีผู้ชายจากหมู่บ้านอื่นเดินทางมาทำการอิ้นกอนฟ้อนแคนด้วย เนื่องจากชาวไทยทรงดำหมู่บ้านตลาดควายนั้นเป็นกลุ่มเล็ก ๆ และอยู่ห่างไกลจากชาวไทยทรงดำกลุ่มอื่น ๆ จนต่อมาเมื่อรำโทนได้แพร่กระจายเข้ามายังหมู่บ้านในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงได้มีการรับการรำโทนเข้ามาแทนการอิ้นกอนฟ้อนแคน (ขวัญใจ สายสุด, ม.ป.ป.) โดยมีเพียง

ชาวไทยทรงดำ หมู่บ้านตลาดควายเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้นที่มีการรับเอาวัฒนธรรมจากภายนอกคือ “การละเล่นรำโทน” มาเป็นส่วนหนึ่งในวัฒนธรรมของตน

การละเล่นพื้นบ้าน “รำโทน” เป็นการละเล่นที่สร้างความบันเทิงและสร้างความสามัคคีให้กับชาวบ้านในชุมชน ได้รับความนิยมสูงสุดในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งในขณะนั้นอยู่ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นช่วงที่ชาวบ้านนั้นหวาดกลัว หวาดระแวงกับสงคราม จึงได้มีการรวมตัวกันเล่นรำโทนเพื่อความผ่อนคลาย เพิ่มความสนุกสนาน เป็นช่วงที่ผู้คนนิยมรวมตัวกันเล่นรำโทนกันเป็นอย่างมาก

ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เพลงรำโทนได้แพร่กระจายเข้ามายังหมู่บ้านตลาดควาย โดยกลุ่มทหารได้มีการนำรำโทนมาร้องเล่นกับชาวบ้าน ซึ่งสร้างความสนุกสนานให้แก่ชาวบ้านเป็นอย่างมาก ช่วงแรกของการเล่นรำโทนนั้นใช้ถังน้ำมันเก่ามาเพื่อเคาะให้เป็นจังหวะ ต่อมาได้มีการนำเครื่องดนตรีมาใช้ในการเล่นรำโทน ได้แก่ โทน ฉิ่ง และกรับ เพื่อมาใช้แทนถังน้ำมันเก่า ในการร้องเล่นรำโทนนั้นจะทำการจุดตะเกียงไว้ตรงกลางลาน จากนั้นผู้เล่นจึงยืนล้อมวงและร้องเล่นรำโทนกัน โดยเดินวนเป็นวงกลม การเล่นรำโทนเล่นเพื่อความบันเทิงใจ เนื่องจากชาวบ้านนั้นมีความเครียดจากภาวะสงคราม อีกทั้งยังมีจุดประสงค์คือ เพื่อเป็นการแจ้งข้อมูลข่าวสาร และเพื่อพบปะเกี้ยวพาราสีกันของชายหนุ่มหญิงสาว (ไตรตรึงษ์ พลอยม่วง, 2557, น. 46-48) ชาวไทยทรงดำ หมู่บ้านตลาดควายได้รับเอาการรำโทนมาเป็นส่วนหนึ่งในวัฒนธรรม โดยนอกจากที่รำโทนจะถูกนำมาเพื่อความสนุกสนานผ่อนคลายแล้ว ได้มีการนำรำโทนมาใช้เพื่อเป็นสิ่งถวายแก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วย เช่น “พิธีเลี้ยงศาลเจ้าพ่อตลาดควาย” (น้ำทิพย์ ภูธนชัย, 2550, น. 78)

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงสร้างและองค์ประกอบทางดนตรีจากเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ได้แก่ “การศึกษาเพลงรำวงโบราณของตำบลหนองกลับ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์” “เพลงเห่กล่อมของชาวลาวเวียง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี” และ “การศึกษาเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ สำเนียงเจ๊ะเห (ตากใบ – ตุมปัต) พบว่ามีการกล่าวถึง ท่อนของเพลง วลีของเพลง บันไดเสียง ช่วงเสียง การเคลื่อนที่ของทำนอง เป็นต้น (ภิญโญ ภู่เทศ, 2547; รตวรรณ พฤกษาโรจนกุล, 2555; สุภาพร ฉิมหนู, 2560)

จากเหตุผลดังกล่าวที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเพลงรำโทนของชาวไทยทรงดำ หมู่บ้านตลาดควาย ในบทความวิจัยนี้จึงขอนำเสนอการศึกษาเพลงรำโทนของชาวไทยทรงดำ หมู่บ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี เพื่อเป็นความรู้และเป็นแนวทางให้กับผู้ที่ต้องการนำไปต่อยอดศึกษาต่อในอนาคต

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาโครงสร้างและองค์ประกอบทางดนตรีของเพลงรำโทน

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ศึกษา เป็นพื้นที่ตั้งถิ่นฐานของชาวไทยทรงดำ หมู่ 5 หมู่บ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจงของผู้เข้าร่วมวิจัย โดยมีประเภทของกลุ่มผู้เข้าร่วมการวิจัย และเกณฑ์การเลือกดังนี้ 1) กลุ่มปราชญ์ชาวบ้านของชุมชนชาวไทยทรงดำ บ้านตลาดควาย ตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ที่อยู่ในชุมชนไม่ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 5 คน 2) กลุ่มแม่เพลงนักดนตรีและนางรำของชุมชนชาวไทยทรงดำ บ้านตลาดควาย ตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ที่ร้องเพลงรำโทนบ้านตลาดควาย เล่นรำโทนไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 10 คน และ 3) กลุ่มประชาชนที่สนใจ นิยม และร่วมกิจกรรมเพลงรำโทน เล่นรำโทนไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 10 คน ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2568 – ตุลาคม พ.ศ. 2568

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้หลักวิธีทางมานุษยดนตรีวิทยา (Ethnomusicology) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพลงรำโทนของชาวไทยทรงดำ หมู่บ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี มีกระบวนการวิจัยดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้ 1) การเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) 2) การเก็บข้อมูลจากสื่อโสตทัศนอุปกรณ์ (Audiovisual Materials) และ 3) การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Fieldwork Study)

การจัดกระทำข้อมูล

1) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาภาคสนาม การสัมภาษณ์ และการสังเกต มาทำการจัดลำดับข้อมูลแยกเนื้อหาออกเป็นหมวดหมู่

2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาคสนาม การสัมภาษณ์ และการสังเกตที่บันทึกเสียงไว้มาถอดความแยกประเภทตามประเด็นของเนื้อหา และนำการบันทึกการร้องเพลงของแม่เพลงและนักดนตรีมาถอดบันทึกเป็นโน้ตสากล โดยใช้ความรู้ทฤษฎีดนตรีสากลเพื่อบันทึกโน้ตเพลงอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำการวิเคราะห์โครงสร้างและองค์ประกอบทางดนตรี

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยนำข้อมูลมาแยกแยะจำแนกประเด็น จัดทำเป็นหมวดหมู่แล้วทำการตรวจสอบอธิบายและตีความเชื่อมโยงสิ่งที่พบเจออย่างละเอียด โดยใช้ทฤษฎีดนตรีสากลในการวิเคราะห์โครงสร้างและองค์ประกอบทางดนตรีด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านรูปแบบ ด้านทำนอง ด้านจังหวะ

และคำร้อง โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการเรียบเรียงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์

การนำเสนอผลการวิจัย

นำเสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแหล่งต่าง ๆ มาเรียบเรียงผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์และภาพประกอบที่เกี่ยวข้อง

ในเรื่องของระยะเวลาในการทำวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) การเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) 2) การเก็บข้อมูลจากสื่อโสตทัศนอุปกรณ์ (Audiovisual Materials) ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูลทั้งสองข้อดังกล่าว ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566 - กรกฎาคม พ.ศ. 2568 และ 3) การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Fieldwork Study) ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2568 – ตุลาคม พ.ศ. 2568 ในส่วนของการจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำทั้งสองอย่างควบคู่กัน ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ตั้งแต่เดือนกันยายน - กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2569 รวมระยะเวลาในการทำวิจัยทั้งหมด 27 เดือน

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีดนตรีสากลในการวิเคราะห์โครงสร้างและองค์ประกอบทางดนตรีเพลงรำโทนของชาวไทยทรงดำ หมู่บ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยได้ทำการอธิบายโครงสร้างและองค์ประกอบทางดนตรีเพลงรำโทน พร้อมตัวอย่างเพลงรำโทนของชาวไทยทรงดำ หมู่บ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยมีเพลงรำโทนท่อนเดียวกับเพลงรำโทนที่มีหลายท่อน เพลงรำโทนท่อนเดียว ผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง เพลงจอมบึง เพลงพญากง พญาพาน เพลงรำโทนที่มีหลายท่อน ผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง เพลงยามราตรี โดยจะทำการวิเคราะห์โครงสร้างและองค์ประกอบทางดนตรีของเพลงรำโทน ดังนี้

1. โครงสร้างของเพลง ได้แก่ 1) ท่อนของเพลง (Section) 2) วลีของเพลง (Melodic Phrase)

2. องค์ประกอบทางดนตรีด้านรูปแบบ (Form) รูปแบบของเพลง

3. องค์ประกอบทางดนตรีด้านทำนอง (Melody) ได้แก่ 1) บันไดเสียง 2) พิสัย และ 3) การเคลื่อนที่ของทำนอง

4. องค์ประกอบทางดนตรีด้านจังหวะ (Rhythm) ได้แก่ 1)กระสวนจังหวะ 2) จังหวะของเครื่องดนตรี 3) อัตราความเร็ว

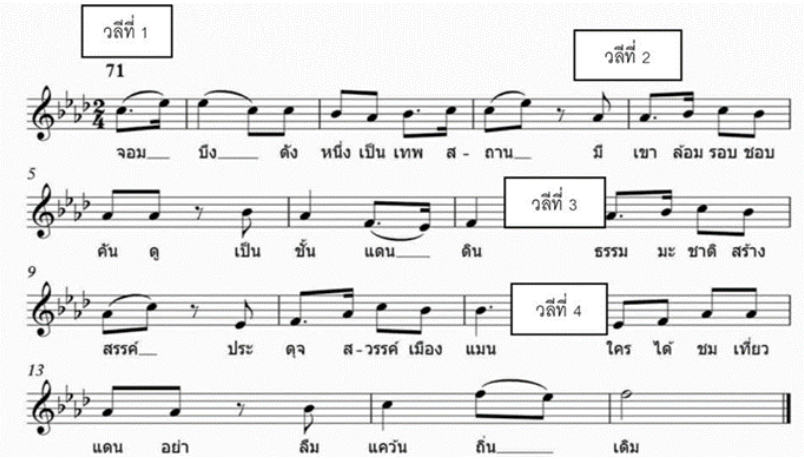
5. คำร้อง (Lyrics) ได้แก่ 1) ลักษณะการร้อง 2) ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองและคำร้อง และ 3) การสัมผัสของคำร้อง

เพลงรำโทนท่อนเดียว

เพลงรำโทนที่มีท่อนเดียว มีจำนวนห้องที่น้อย ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างเพลงจอมบึง ในการแสดงรำโทนเพลงนี้มักถูกนำมาร้องเป็นเพลงแรกเสมอ เนื้อหาของเพลงนั้นเป็นการบรรยายถึงความสวยงามของพื้นที่จอมบึง

1. โครงสร้างของเพลงเป็นเพลงที่มีความยาวเพลงท่อนเดียว มีจำนวนห้องทั้งหมด 15 ห้อง มีวลีจำนวนทั้งหมด 4 วลี

จากบทเพลงจอมบึง นำมาถอดเสียงและบันทึกเป็นโน้ตดนตรีสากลได้ดังนี้

ภาพที่ 1 เพลงจอมบึง
ที่มา: คณะผู้วิจัย

2. องค์ประกอบทางดนตรีด้านรูปแบบ เพลงจอมบึงเป็นเพลงรูปแบบท่อนเดียว (A) จัดอยู่ในลักษณะเพลงต่างทำนอง (Through-composed) โดยทำนองดำเนินต่อเนื่องตลอดบทเพลง ในการแสดงจะมีการร้องซ้ำทั้งเพลงจำนวน 2 รอบ

3. องค์ประกอบทางดนตรีด้านทำนอง ได้แก่ 1) บันไดเสียง 2) พิสัยหรือช่วงเสียง และ 3) การเคลื่อนที่ของทำนอง ในส่วนของบันไดเสียง ใช้เสียงทั้งหมด 5 เสียง ได้แก่ โน้ตเสียง F Ab Bb C Eb หรือคือบันไดเสียง F ไมเนอร์ เพนทะทอนิก ในส่วนของช่วงเสียงของเพลง เสียง Eb4 คือช่วงเสียงที่มีระดับต่ำสุด ส่วนเสียง F5 คือช่วงเสียงที่มีระดับสูงสุด การเคลื่อนที่ของทำนองในเพลงจอมบึง ส่วนมากมีลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเคลื่อนที่ในลักษณะข้ามขั้นขึ้นหรือลงเป็นคู่ 2 เมเจอร์ (M2)) ถัดมาคือ คู่ 3 ไมเนอร์ (m3) กับคู่ 1 เพอร์เฟกต์ (P1) หรือการซ้ำโน้ตเสียง สามอันดับสุดท้ายซึ่งมีการเคลื่อนที่ของทำนองที่เท่ากันคือปรากฏอยู่ 1 จุด ได้แก่ คู่ 3 เมเจอร์ (M3) คู่ 4 เพอร์เฟกต์ (P4) และ คู่ 6 เมเจอร์ (M6) การเชื่อมต่อทำนองระหว่างวลี พบว่า มีการเชื่อมต่อเป็นขั้นคู่ 5 เพอร์เฟกต์ (P5) ปรากฏอยู่ 2 จุด และเชื่อมต่อเป็นขั้นคู่ 3 ไมเนอร์ (m3) ปรากฏอยู่ 1 จุด

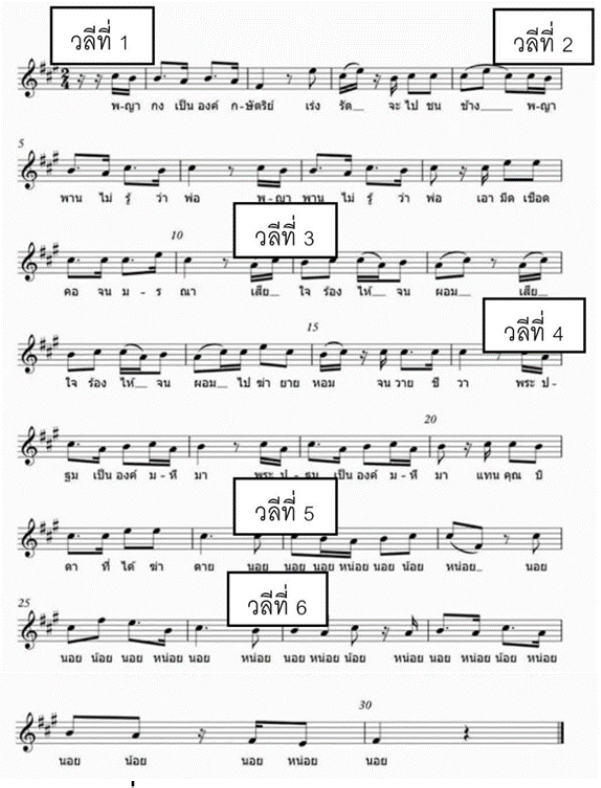
4. องค์ประกอบทางดนตรีด้านจังหวะ ได้แก่ 1) กระสวนจังหวะ 2) จังหวะของเครื่องดนตรี และ 3) อัตราความเร็ว ในหลายจุดนั้นมีลักษณะกระสวนจังหวะที่ซ้ำจังหวะของเครื่องดนตรี มีลักษณะจังหวะคงที่ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงจนจบเพลง เพลงจอมบึงมีอัตราความเร็วของเพลงอยู่ที่ 71 BPM ซึ่งเป็นความเร็วระดับปานกลาง

5. คำร้อง ได้แก่ 1) ลักษณะการร้อง 2) ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองและคำร้อง และ 3) การสัมผัสของคำร้อง ลักษณะการร้องมีลักษณะการร้องแบบธรรมดาและการร้องเอื้อน มีการร้องเอื้อนทั้งหมด 6 ที่ ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองและคำร้อง มีลักษณะการใช้ 1 พยางค์ต่อ 1 ตัวโน้ตเป็นส่วนมากและพบว่ามีการปั้นคำในคำร้องที่เป็นทำนองที่เกิดจากการเอื้อน 6 จุด การสัมผัสของคำร้อง คำสุดท้ายของวรรคหน้าจะสัมผัสกับพยางค์ที่ 2 หรือพยางค์ที่ 3 ของวรรคหลัง และพบว่าพยางค์สุดท้ายที่อยู่วรรคหลังของวลีที่ 3 มีการสัมผัสระหว่างวลีกับวลีที่ 4 อีกด้วย เพลงนี้ใน 1 วรรคส่วนมากจะประกอบด้วย 5 – 6 พยางค์

เพลงรำโทนที่มีท่อนเดียว มีจำนวนห้องที่มาก ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างเพลงพญากง พญาพาน เป็นเพลงที่บรรยายถึงเรื่องราววรรณกรรมพื้นบ้านเรื่องพญากง พญาพาน

1. โครงสร้างของเพลงเป็นเพลงที่มีความยาวเพลงท่อนเดียว มีจำนวนห้องทั้งหมด 30 ห้อง ประกอบด้วย 6 วลี

จากบทเพลงพญากง พญาพาน นำมาถอดเสียงและบันทึกเป็นโน้ตดนตรีสากลได้ดังนี้

ภาพที่ 2 เพลงพญากง พญาพาน
ที่มา: คณะผู้วิจัย

2. องค์ประกอบทางดนตรีด้านรูปแบบเพลงพญากง พญาพาน เป็นเพลงรูปแบบท่อนเดียว (A) จัดอยู่ในลักษณะเพลงต่างทำนอง (Through-composed) โดยทำนองดำเนินต่อเนื่องตลอดบทเพลง และมีการซ้ำทำนองในช่วงต้นกับช่วงกลางของเพลง ในการแสดงจะมีการร้องซ้ำทั้งเพลงจำนวน 2 รอบ

3. องค์ประกอบทางดนตรีด้านทำนอง ได้แก่ 1) บันไดเสียง 2) พิสัยหรือช่วงเสียง 3) การเคลื่อนที่ของทำนอง และ 4) จังหวะของทำนอง ในส่วนของบันไดเสียง ใช้เสียงทั้งหมด 5 เสียง ได้แก่ F# A B C# E หรือคือบันไดเสียง F# ไมเนอร์ เพนทะทอนิก ในส่วนของช่วงเสียงของเพลง ช่วงเสียงของเพลงเสียง E4 คือช่วงเสียงที่มีระดับต่ำสุด ส่วนเสียง F#5 คือช่วงเสียงที่มีระดับสูงสุด การเคลื่อนที่ของทำนองในเพลงพญากง พญาพาน ส่วนมากมีลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเคลื่อนที่ในลักษณะข้ามขั้นขึ้นหรือลงเป็นคู่ 2 เมเจอร์ (M2)) ถัดมาคือ คู่ 1 (P1) หรือการซ้ำโน้ตเสียง ตามมาด้วยคู่ 3 ไมเนอร์ (m3) ถัดมาคือคู่ 3 เมเจอร์ (M3) ตามลำดับ สามอันดับสุดท้าย ได้แก่ คู่ 4 เพอร์เฟกต์ (P4) อันดับรองสุดท้ายคือคู่ 5 เพอร์เฟกต์ (P5) และอันดับสุดท้ายคู่ 7 ไมเนอร์ (m7) ตามลำดับ การเชื่อมต่อทำนองระหว่างวลี พบว่า มีการเชื่อมต่อเป็นขั้นคู่ 1 เพอร์เฟกต์หรือการซ้ำโน้ตเสียง ปรากฏอยู่ 3 จุด เชื่อมต่อเป็นขั้นคู่ 3 เมเจอร์ (M3) ปรากฏอยู่ 1 จุด และเชื่อมต่อเป็นขั้นคู่ 2 เมเจอร์ (M2) ปรากฏอยู่ 1 จุด

4. องค์ประกอบทางดนตรีด้านจังหวะ ได้แก่ 1) กระสวนจังหวะ 2) จังหวะของเครื่องดนตรี และ 3) อัตราความเร็ว กระสวนจังหวะมีรูปแบบเดียวที่มีลักษณะกระสวนจังหวะที่ซ้ำอยู่ 6 จุด นอกนั้นไม่พบว่ามีกระสวนจังหวะที่ซ้ำเท่ากับหรือเกิน 3 จุดขึ้นไป โดยกระสวนจังหวะมีลักษณะคือ เขบ็ตชั้นเดียวประจุด 1 ตามด้วยเขบ็ต 2 ชั้น โดยมีทั้งหมด 2 คู่ ซึ่งปรากฏในห้องที่ 1, 5, 7, 9, 21 และ 28 ในส่วนของจังหวะของเครื่องดนตรีมีลักษณะจังหวะคงที่ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงจนจบเพลง เพลงพญากง พญาพานมีอัตราความเร็วของเพลงอยู่ที่ 74 BPM ซึ่งเป็นความเร็วระดับปานกลาง

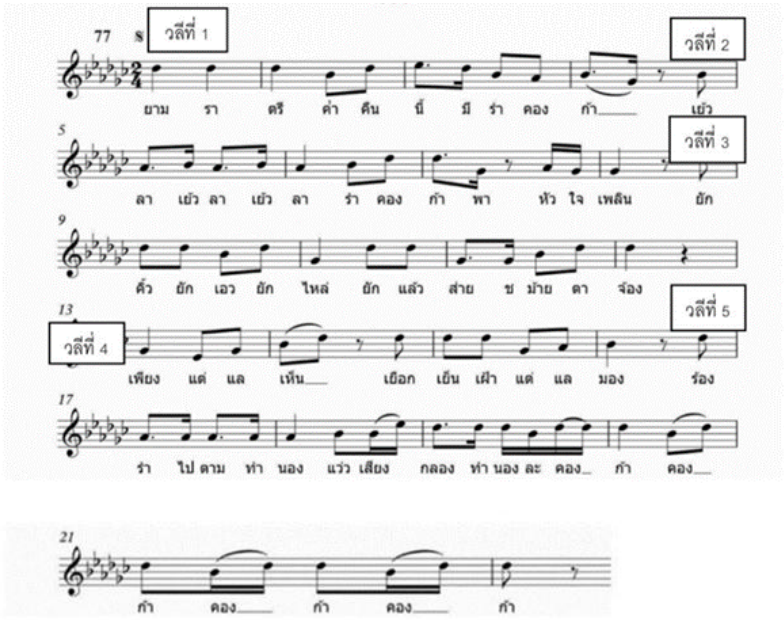
5. คำร้อง ได้แก่ 1) ลักษณะการร้อง 2) ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองและคำร้อง และ 3) การสัมผัสของคำร้อง ลักษณะการร้องมีลักษณะการร้องแบบธรรมดาและการร้องเอื้อน มีการร้องเอื้อนทั้งหมด 10 ที่ ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองและคำร้อง มีลักษณะการใช้ 1 พยางค์ต่อ 1 ตัวโน้ตเป็นส่วนมาก และพบว่ามีการปั้นคำในคำร้องที่เป็นทำนองที่เกิดจากการเอื้อน 7 จุด การสัมผัสของคำร้อง พยางค์สุดท้ายของวรรคหน้าจะสัมผัสกับพยางค์ที่ 2 หรือ พยางค์ที่ 4 ของวรรคหลัง อีกทั้งในวลีที่ 2 และวลีที่ 4 เมื่อพยางค์สุดท้ายของวรรคหน้าสัมผัสกับพยางค์ที่ 4 ของวรรคหลัง จะมีการสัมผัสในพยางค์ที่ 6 หรือ 7 อีกด้วย เพลงนี้ใน 1 วรรค ประกอบด้วย 6 – 8 พยางค์

เพลงรำโทนที่มีหลายท่อน

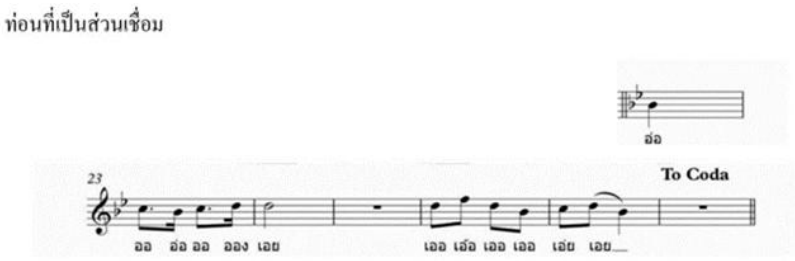
เพลงรำโทนที่มีหลายท่อน ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างเพลงยามราตรี เป็นเพลงที่บรรยายถึงความบันเทิงยามค่ำคืนที่มีการรำคองกา และมีการกล่าวถึงวรรณกรรมอย่างรามเกียรติ์ ในท่อน B กับ B’

1. โครงสร้างของเพลงมีทั้งหมด 62 ห้อง สามารถแบ่งท่อนเพลงออกมาได้ทั้งหมด 4 ท่อน ประกอบด้วย 9 วลี

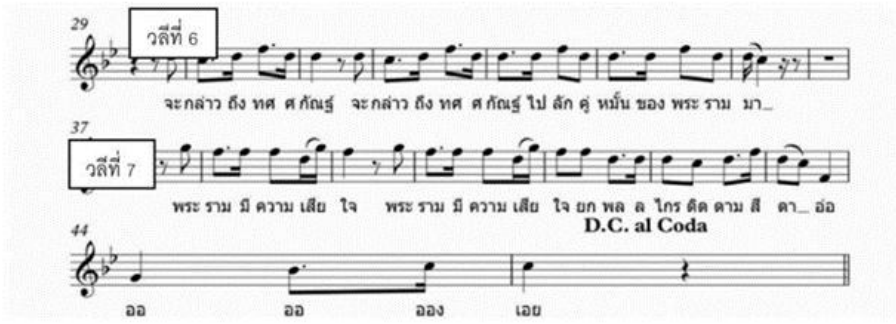
จากบทเพลงยามราตรี นำมาถอดเสียงและบันทึกเป็นโน้ตดนตรีสากลได้ดังนี้

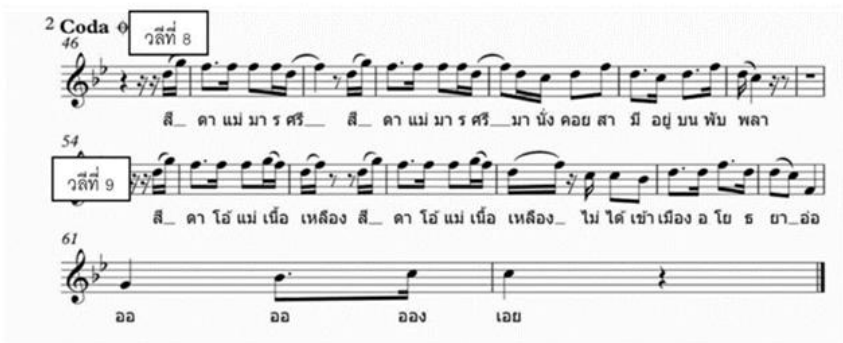
ภาพที่ 3 เพลงยามราตรี ท่อนที่ A
ที่มา: คณะผู้วิจัย

ภาพที่ 4 เพลงยามราตรี ท่อนส่วนเชื่อม
ที่มา: คณะผู้วิจัย

ภาพที่ 5 เพลงยามราตรี ท่อนที่ B วลีที่ 6 ถึงวลีที่ 7
ที่มา: คณะผู้วิจัย

ภาพที่ 6 เพลงยามราตรี ท่อนที่ B วลีที่ 8 ถึงวลีที่ 9
ที่มา: คณะผู้วิจัย

2. องค์ประกอบทางดนตรีด้านรูปแบบ เพลงยามราตรีสามารถแบ่งท่อนเพลงออกมาได้ทั้งหมด 4 ท่อน คือ ABAB’ โดยมีท่อนเชื่อมจาก A อยู่ระหว่างกลางไปหา B กับ B’ ท่อน A วลีที่ 1 ถึงวลีที่ 5 ห้องที่ 1 ถึงห้องที่ 22 เป็นทำนองหลักของเพลง มีการซ้ำทำนองในห้องที่ 5 กับช่วงท้ายเพลงในห้องที่ 21 เมื่อถึงห้องที่ 22 จังหวะที่ 2 เข้าสู่ท่อนที่เป็นส่วนเชื่อม ท่อนที่เป็นส่วนเชื่อม ห้องที่ 23 ถึงห้องที่ 28 ทำหน้าที่เป็นส่วนเชื่อมเพื่อเข้าสู่ท่อน B วลีที่ 6 ถึงวลีที่ 7 ซึ่งมีความแตกต่างจากทำนองหลัก เมื่อถึงห้องที่ 43 ทำการย้อนกลับไปยังท่อน A หรือท่อนทำนองหลักของเพลง และอีกครั้งเมื่อถึงห้องที่ 22 จังหวะที่ 2 เข้าสู่ท่อนที่เป็นส่วนเชื่อม ทำหน้าที่เป็นส่วนเชื่อมเพื่อเข้าสู่ท่อน B’ วลีที่ 8 ถึงวลีที่ 9

ท่อน B’ วลีที่ 8 ถึงวลีที่ 9 พบว่าทำนองนั้นมีความคล้ายกับท่อน B วลีที่ 6 กับวลีที่ 7 แต่มีความแตกต่างในด้านเนื้อร้องและจังหวะของทำนองเล็กน้อย จึงทำการแยกเป็นท่อน B’ ในท่อน B กับท่อน B’ ทั้งสองท่อนมักมีการซ้ำทำนองในช่วง 5 ห้องแรกของวลี โดยท่อน B มีการซ้ำทำนองในวลีที่ 6 และวลีที่ 7 ส่วนท่อน B’ มีการซ้ำทำนองในวลีที่ 8 และวลีที่ 9 อีก

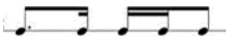
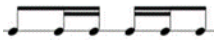
ส่วนที่ท่อน B กับท่อน B’ นั้นมีเหมือนกันคือในส่วนทำนองและเนื้อร้องตรง “ออ ออ อองเอย” ในช่วง 2 ห้องสุดท้ายของท่อน

3. องค์ประกอบทางดนตรีด้านทำนอง ได้แก่ 1) บันไดเสียง 2) พิสัยหรือช่วงเสียง และ 3) การเคลื่อนที่ของทำนอง บันไดเสียงในท่อนที่ 1 ใช้เสียงทั้งหมด 5 เสียง ดังนี้ Gb Ab Bb Db Eb หรือคือบันไดเสียง Gb เมเจอร์ เพนทะทอนิก ในท่อนที่ 2 กับท่อนที่ 3 ใช้เสียงทั้งหมด 5 เสียง ดังนี้ Bb C D F G หรือคือบันไดเสียง Bb เมเจอร์ เพนทะทอนิก ที่เน้นที่โน้ต C ในส่วนของช่วงเสียงของเพลง ช่วงเสียงของเพลงเสียง E คือช่วงเสียงที่มีระดับต่ำสุด ส่วนเสียง G คือช่วงเสียงที่มีระดับสูงสุด การเคลื่อนที่ของทำนองเพลงยามราตรีส่วนมากมีลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเคลื่อนที่ในลักษณะข้ามขั้นขึ้นหรือลงเป็นคู่ 2 เมเจอร์ (M2)) ถัดมาคือ คู่ 3 ไมเนอร์ (m3) ตามมาด้วยคู่ 1 (P1) หรือการซ้ำโน้ตเสียง รองอันดับสุดท้ายได้แก่ คู่ 4 เพอร์เฟกต์ (P4) และคู่ 5 เพอร์เฟกต์ (P5) อันดับสุดท้าย คือ คู่ 3 เมเจอร์ (M3) การเชื่อมต่อทำนองระหว่างวลี พบว่า มีการเชื่อมต่อเป็นขั้นคู่ 3 เมเจอร์ (M3) กับเชื่อมต่อเป็นขั้นคู่ 5 เพอร์เฟกต์ (P5) มีปรากฏอยู่ 3 จุด เท่ากัน ต่อมาเชื่อมต่อเป็นขั้นคู่ 3 ไมเนอร์ (m3) ปรากฏอยู่ 2 จุด ในส่วนของเชื่อมต่อเป็นขั้นคู่ 2 ไมเนอร์ (m2) กับเชื่อมต่อเป็นขั้นคู่ 2 เมเจอร์ (M2) ปรากฏอยู่ 1 จุดเท่ากัน

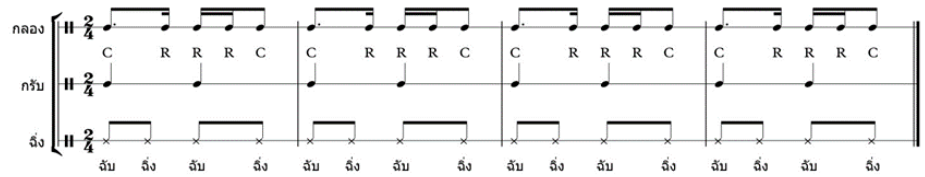
4. องค์ประกอบทางดนตรีด้านจังหวะ ได้แก่ 1) กระสวนจังหวะ 2) จังหวะของเครื่องดนตรี และ 3) อัตราความเร็ว กระสวนจังหวะมีลักษณะกระสวนจังหวะที่ซ้ำอยู่หลายจุดในส่วนของจังหวะของเครื่องดนตรี จังหวะการตีกลองมีการเปลี่ยนแปลงจังหวะการตีกลองในท่อนเชื่อมไปยังท่อนที่ B ท่อนที่ B ท่อนเชื่อมไปยังท่อนที่ B’ และท่อนที่ B’ เพลงยามราตรีมีอัตราความเร็วอยู่ที่ 77 BPM ซึ่งเป็นความเร็วระดับปานกลาง

5. คำร้อง ได้แก่ 1) ลักษณะการร้อง 2) ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองและคำร้อง และ 3) การสัมผัสของคำร้อง ลักษณะการร้อง การร้องมีลักษณะการร้องแบบธรรมดาและการร้องเอื้อน มีการร้องเอื้อนทั้งหมด 23 ที่ ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองและคำร้อง พบว่าส่วนใหญ่มีลักษณะการใช้ 1 พยางค์ต่อ 1 ตัวโน้ตและพบว่ามีการปั้นคำในคำร้องที่เป็นทำนองที่เกิดจากการเอื้อน 23 จุด การสัมผัสของคำร้อง ท่อน 1 พบว่า พยางค์สุดท้ายของวรรคหน้าจะสัมผัสกับพยางค์ที่ 2 หรือ พยางค์ที่ 3 ของวรรคหลัง และพยางค์ที่ 3 ของวรรคหลังมักสัมผัสกับพยางค์ที่ 4 หรือพยางค์ที่ 5 ในวรรคเดียวกัน อีกทั้งบางวรรคนั้นยังมีการสัมผัสภายในวรรคหลังถึงพยางค์ที่ 7 อีกด้วย ท่อน 2 และ ท่อน 3 พบว่า พยางค์สุดท้ายของวรรคหน้าจะสัมผัสกับพยางค์ที่ 4 หรือ พยางค์ที่ 5 ของวรรคหลัง และพบว่าพยางค์สุดท้ายของวรรคหลังของวลีที่ 6 กับ 8 สัมผัสกับพยางค์สุดท้ายของวรรคหลังของวลีที่ 7 กับ 9 อีกด้วย เพลงนี้ใน 1 วรรคส่วนใหญ่จะประกอบด้วย 6 – 8 พยางค์

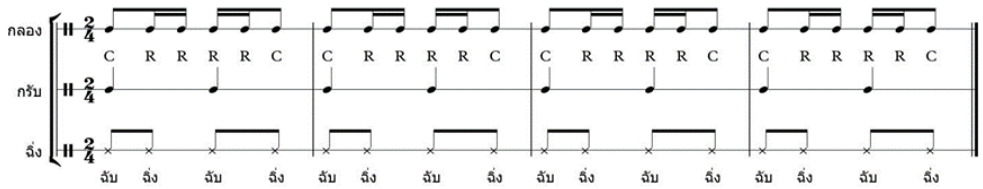
จังหวะของเครื่องดนตรี

ในส่วนของจังหวะของเครื่องดนตรี ซึ่งประกอบด้วย กลอง กรับ และฉิ่ง เครื่องดนตรีกรับกับฉิ่งนั้นมีจังหวะคงที่ แต่ในส่วนของกลองนั้นมีลักษณะการตีที่แตกต่างกันในบางเพลงซึ่งมีความคล้ายกัน ได้แก่ 1) เป็นจังหวะเครื่องดนตรีเพลงจอมบึง เพลงเสียงฉิ่ง เพลงพญากง พญาพาน เพลงยามราตรี ท่อนที่ A และเพลงนั่นดอกอะไร 2) เป็นจังหวะเครื่องดนตรีเพลงชายทุ่งกับเพลงภาวะสงคราม นอกจากนี้ยังพบว่ากลองมีการตีในลักษณะตามจังหวะของทำนองที่ร้องอีกด้วย โดยจะตีในลักษณะนี้ในช่วงท้ายของเพลง เพลงที่มีลักษณะจังหวะการตีกลองที่แตกต่างไปจากเพลงอื่นอย่างชัดเจน คือเพลงยามราตรี ซึ่งมีท่อนเชื่อมไปยังท่อนที่ B ท่อนที่ B ท่อนเชื่อมไปยังท่อนที่ B’ และท่อนที่ B’ ท่อนทั้งหลายที่ได้กล่าวมานี้มีลักษณะการตีที่มีความคล้ายกันแต่แตกต่างกัน

ในการบันทึกจังหวะของเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีที่ไม่กำหนดระดับเสียง ผู้วิจัยใช้โน้ตสากลร่วมกับตัวอักษรกำกับเพื่อแสดงตำแหน่งการตีของเครื่องดนตรีกลอง โดยกำหนดตัวอักษร C (Center hit) หมายถึง การตีกลางหนังซึ่งให้เสียงลักษณะ “โท่น” และตัวอักษร R (Rim hit) หมายถึง การตีขอบหนังซึ่งให้เสียงที่แหลม “ป๊ะ”

ภาพที่ 7 จังหวะของเครื่องดนตรีเพลงจอมบึง เพลงเสียงฉิ่ง เพลงพญากง พญาพาน เพลงยามราตรี ท่อนที่ A และเพลงนั่นดอกอะไร
ที่มา: คณะผู้วิจัย

ภาพที่ 8 จังหวะของเครื่องดนตรีเพลงชายทุ่งกับเพลงภาวะสงคราม
ที่มา: คณะผู้วิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์เพลงรำโทนบ้านตลาดควาย โดยใช้ทฤษฎีดนตรีสากลเพื่อทำการวิเคราะห์เพลงรำโทน ดังนี้ 1. โครงสร้างของเพลง ได้แก่ 1) ท่อนของเพลง (Section) 2) วลีของเพลง (Melodic Phrase) 2. องค์ประกอบทางดนตรีด้านรูปแบบ (Form) รูปแบบของเพลง 3. องค์ประกอบทางดนตรีด้านทำนอง (Melody) ได้แก่ 1) บันไดเสียง 2) พิสัย และ 3) การเคลื่อนที่ของทำนอง 4. องค์ประกอบทางดนตรีด้านจังหวะ (Rhythm) ได้แก่ 1) กระสวนจังหวะ 2) จังหวะของเครื่องดนตรี และ 3) อัตราความเร็ว 5. คำร้อง (Lyrics) ได้แก่ 1) ลักษณะการร้อง 2) ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองและคำร้อง และ 3) การสัมผัสของคำร้อง พบว่าโครงสร้างของเพลงรำโทนบ้านตลาดควาย มีลักษณะเป็นเพลงท่อนเดียวเป็นส่วนมาก มีจำนวนห้องระหว่าง 15 – 30 ห้อง ส่วนเพลงที่มีหลายท่อนประมาณ 4 ท่อน มีจำนวนห้องระหว่าง 30 – 60 ห้อง เพลงรำโทนบ้านตลาดควาย 1 เพลงที่เป็นเพลงท่อนเดียวมีวลีทั้งหมดประมาณ 4 – 6 วลี ส่วนเพลงที่มีหลายท่อน มีวลีทั้งหมดประมาณ 6 – 9 วลี

ในส่วนขององค์ประกอบทางดนตรี องค์ประกอบทางดนตรีด้านรูปแบบของเพลงรำโทนบ้านตลาดควาย ส่วนใหญ่เป็นเพลงรูปแบบท่อนเดียว (A) จัดอยู่ในลักษณะเพลงต่างทำนอง (Through-composed) โดยทำนองดำเนินต่อเนื่องตลอดบทเพลง และมีการซ้ำทำนองในช่วงท้ายของเพลงเพื่อเน้นการลงจบของเพลง นอกจากนี้ยังพบว่าเพลงรำโทนบ้านตลาดควายมีเพลงรำโทนที่เป็นเพลงรูปแบบหลายท่อน คือ 4 ท่อน คือ เพลงชายทุ่งกับเพลงยามราตรี เพลงชายทุ่งสามารถแบ่งท่อนเพลงออกมาได้ทั้งหมด 4 ท่อน คือ ABA’B ส่วนเพลงยามราตรีสามารถแบ่งท่อนเพลงออกมาได้ทั้งหมด 4 ท่อน คือ ABAB’ โดยมีท่อนเชื่อมจาก A อยู่ระหว่างกลางไปหา B กับ B’ องค์ประกอบทางดนตรีด้านทำนอง บันไดเสียง พบว่า เพลงรำโทนบ้านตลาดควายใช้บันไดเสียงแตกต่างกันในแต่ละเพลง ได้แก่ 1. บันไดเสียงไมเนอร์ 2. บันไดเสียงไมเนอร์ เพนทะทอนิก 3. บันไดเสียงเมเจอร์ และ 4. บันไดเสียงเมเจอร์ เพนทะทอนิก ช่วงเสียงของเพลงรำโทนบ้านตลาดควายอยู่ในช่วงเสียงประมาณ C#4 – G#5 การเคลื่อนที่ของทำนอง ส่วนมากเคลื่อนที่ในลักษณะข้ามขั้นขึ้นหรือลงเป็นคู่ 2 เมเจอร์ และคู่ 3 ไมเนอร์ ถัดมา คือ คู่ 1 เพอร์เฟกต์ หรือการซ้ำโน้ตเสียง ในส่วนของการเชื่อมต่อทำนองระหว่างวลี พบว่า บางเพลงนั้นมีการเชื่อมต่อทำนองระหว่างวลีที่มีการเชื่อมต่อเป็นขั้นคู่เดียวกันอยู่ประมาณ 1 – 4 จุด บางเพลงนั้นมีการเชื่อมต่อทำนองระหว่างวลีที่มีความแตกต่างไม่ซ้ำคู่กัน องค์ประกอบทางดนตรีด้านจังหวะ กระสวนจังหวะ ในหลายจุดนั้นมีลักษณะกระสวนจังหวะที่ซ้ำ โดยผู้วิจัยกำหนดไว้ว่าจะต้องมีกระสวนจังหวะที่ซ้ำเท่ากับหรือเกิน 3 จุดขึ้นไป จังหวะของเครื่องดนตรีทุกเพลงมีลักษณะจังหวะคงที่ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงจังหวะจนจบเพลง ยกเว้นเพลงยามราตรีที่มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการตีกลองในท่อนเชื่อมไปยังท่อนที่ 2 ท่อนที่ 2 ท่อนเชื่อมไปยังท่อนที่ 3 และท่อนที่ 3 อัตราความเร็วของเพลงรำโทนอยู่ที่ 71 – 77 BPM ซึ่งเป็นความเร็วที่ไม่เร็วมาก มีเพียงเพลงรำโทนเพลงเดียวที่มีอัตราความเร็วของเพลงที่เร็ว คือเพลงนั่นดอกอะไร

ซึ่งมีอัตราความเร็วของเพลงอยู่ที่ 102 BPM ในส่วนของคำร้อง ลักษณะการร้องมีลักษณะการร้องแบบธรรมดาเป็นส่วนมาก และใช้การร้องเอื้อนเป็นบางช่วง เป็นผลให้ลักษณะการร้องนั้นมีเสน่ห์ ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองและคำร้องมีลักษณะการใช้ 1 พยางค์ต่อ 1 ตัวโน้ตเป็นส่วนมาก และพบว่ามีการปั้นคำในคำร้องที่เป็นทำนองที่เกิดจากการเอื้อนอยู่หลายจุด การสัมผัสของคำร้อง คำสุดท้ายของวรรคหน้าจะสัมผัสกับพยางค์ที่ 2 พยางค์ที่ 3 หรือพยางค์ที่ 4 ของวรรคหลัง และคำสุดท้ายของวรรคหลังบางวรรคอาจมีคำสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคหน้าในบรรทัดถัดไปหรืออาจสัมผัสกับคำสุดท้ายที่อยู่วรรคหลังในบรรทัดถัดไป

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีดนตรีสากล ในการวิเคราะห์โครงสร้างและองค์ประกอบทางดนตรีเพลงรำโทน เพลงรำโทนถูกสืบทอดมาในรูปแบบมุขปาฐะ ส่วนใหญ่นั้นมีลักษณะเป็นเพลงท่อนเดียว มีการร้องซ้ำกัน 2 รอบ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ไม่ซับซ้อน การแต่งทำนองที่เรียบง่าย คนทั่วไปสามารถร้องได้ ไม่จำเป็นต้องใช้ทักษะการร้องเสียงสูง ทำให้ผู้ร้องและผู้ฟังสามารถจดจำและร้องตามได้ง่าย ลักษณะจังหวะที่คงที่ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงจังหวะจนจบเพลง อัตราความเร็วของเพลงเป็นความเร็วที่ไม่เร็วมาก เป็นสิ่งที่สร้างจังหวะให้ผู้ที่รำสามารถรำไปตามจังหวะได้อย่างพร้อมเพรียง สะท้อนให้เห็นถึงธรรมชาติของเพลงพื้นบ้านที่เน้นความเรียบง่าย ความสนุกสนานของชาวบ้าน เป็นลักษณะที่พบได้ทั่วไปในดนตรีพื้นบ้านไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไตรตรึงษ์ พลอยม่วง (2558, น. 66) ที่กล่าวว่า เพลงรำโทนบ้านตลาดควาย เป็นเพลงที่แต่งขึ้นมาโดยใช้ภาษาที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน ให้ความสำคัญกับความบันเทิงเป็นหลัก มีลักษณะการรำที่ใช้ท่ารำที่ไม่ซับซ้อน เรียบง่าย นำเอาท่ารำจากละคร ลิเก อีกทั้งยังมีผู้ที่มีความรู้เรื่องภาษาท่าทางนาฏศิลป์ช่วยคิดและประดิษฐ์ท่ารำในเพลงแต่ละเพลงอีกด้วย การแต่งกายเมื่อทำการแสดงจะแต่งกายด้วยชุดชาติพันธุ์ไทยทรงดำ เพื่อเป็นการอนุรักษ์การแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ของตน การสืบทอดเพลงรำโทนไปสู่รุ่นถัดไปนั้น ในอดีตไม่มีการจดบันทึกเพลง ต้องเข้าร่วมการเล่นรำโทนและทำการจดจำ ปัจจุบันการร้องเล่นรำโทนนั้นลดน้อยลง จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการสืบทอดการรำโทนให้แก่ลูกหลานในหมู่บ้านเพื่อสอนการรำโทน ซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงได้มีการนำเอารำโทนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในโรงเรียนบ้านตลาดควาย (ประชานุกูล) และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภิญโญ ภู่เทศ (2547, น. 216) ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาเพลงรำวงโบราณของตำบลหนองกลับ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การเคลื่อนที่ของทำนองขั้นคู่เสียงที่พบมากที่สุด คือ ขั้นคู่ 2 เมเจอร์ ขั้นคู่ 3 ไมเนอร์ และคู่ 1 เพอร์เฟกต์หรือการซ้ำโน้ตเสียง เพลงส่วนมากมีการเคลื่อนที่ของอัตราจังหวะที่ไม่กระโดด จัดอยู่ในลักษณะของพื้นผิวเดียว รูปแบบของเพลงอยู่ในลักษณะของเพลงท่อนเดียว ร้องซ้ำทั้งบทเพลง โดยทุกเพลงจะทำการร้องซ้ำทั้งหมด 3 เที่ยว โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงคำร้องและทำนอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

เพลงรำโทนบ้านตลาดควายหลายเพลงนั้นค่อย ๆ ที่จะสูญหายไป เนื่องจากไม่ได้ถูกหยิบยกนำมาร้องเล่น ควรทำการบันทึกเสียงเพลงรำโทนหรือบันทึกวีดิทัศน์การแสดงรำโทนบ้านตลาดควาย และทำการจัดเก็บเพลงรำโทนบ้านตลาดควายในสถานศึกษาหรือพิพิธภัณฑ์เพื่อให้ผู้ที่สนใจศึกษาได้ทำการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยขอแนะนำผู้สนใจที่ต้องการทำวิจัยเกี่ยวกับรำโทนในจังหวัดราชบุรี ให้ทำการศึกษาโครงสร้างและองค์ประกอบทางดนตรีเพลงรำโทนโพหัก อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี เพื่อทำการเปรียบเทียบรำโทนบ้านตลาดควายกับรำโทนบ้านโพหัก เพื่อศึกษาความแตกต่างทางการแสดงออก แนวคิด และลักษณะทางดนตรี

รายการอ้างอิง

ขวัญใจ สายสุด. (ม.ป.ป.). *ประวัติความเป็นมาของการรำโทน.*

ไตรตรึงษ์ พลอยม่วง. (2557). *บริบทการเกิดและการเปลี่ยนแปลงเพลงรำโทน บ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี.* สาขาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

น้ำทิพย์ ภูธนชัย. (2550). *การปรับตัวทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่งบ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี].

ภิญโญ ภู่เทศ. (2547). *การศึกษาเพลงรำวงโบราณของตำบลหนองกลับ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์.* [ปริญญานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].

รตวรรณ พฤกษาโรจนกุล. (2555). *เพลงเห่กล่อมของชาวลาวเวียง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล].

สุภาพร ฉิมหนู. (2560). *การศึกษาเพลงกล่อมเด็กภาคใต้สำเนียงเจ๊ะเห (ตากใบ-ตุมปัต).* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล].

อภิชาต ภัทรธรรม. (2559). ไทดำ-ไทยทรงดำ-ลาวโซ่ง. *วารสารการจัดการป่าไม้, 10*(20), 90.